



ECOURI

UCRAINENE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

73 | Iunie 2025

Mesajul Președintelui UUR, cu prilejul Zilei Internaționale a Copilului

1 Iunie, Ziua Internațională a Copilului, este o zi simbolică, dar și un memento profund al responsabilității noastre colective față de cea mai prețioasă resursă a umanității, dar și cea mai sensibilă: copiii.

Fiecare copil are dreptul la o viață în siguranță, la educație, sănătate și iubire. Am considerat întotdeauna că familia rămâne spațiul esențial în care acești piloni se formează, iar sprijinul comunității trebuie să vină în continuarea acestui efort zilnic. Uniunea Ucrainenilor din România, alături de întreaga comunitate ucraineană, susține cu consecvență drepturile copiilor – nu doar prin cuvinte, ci prin fapte.

Și anul acesta, ca în fiecare an, organizăm acțiuni dedicate copiilor și elevilor, evenimente culturale, educaționale și recreative, în sprijinul dezvoltării armonioase a tinerei generații.

Ne-am propus de la bun început să investim în viitor în mod concret, oferind rechizite școlare, premii la olimpiade și concursuri, organizarea de tabere și excursii tematice, sprijin financiar pentru elevii care studiază în afara localităților de domiciliu, transport gratuit în zonele izolate și acoperirea costurilor de cazare pentru elevii ucraineni care învață în orașe unde nu au reședință.

Chiar și în aceste momente festive, nu putem să nu reflectăm cu durere la soarta tragică a copiilor din Ucraina, afectați de un război nemilos declanșat de rusia lui Putin. Mii de copii și-au pierdut viața sau au fost răniți, alte mii de copii au fost răpiți și deportați în Rusia, iar numărul celor traumatizați rămâne incalculabil. La aceste tragedii se adaugă distrugerea sistematică a infrastructurii esențiale pentru dezvoltarea lor: peste 1.600 de școli și aproape 790 de unități medicale au fost avariate sau distruse de la începutul invaziei ruse până în prezent.

Astăzi, mai mult ca oricând, familia, educația și solidaritatea devin scuturi morale în fața unei realități din ce în ce mai provocatoare. UUR face parte din această familie extinsă și rămâne angajată în apărarea drepturilor, a memoriei și a viitorului fiecărui copil.

La mulți ani tuturor copiilor! Vă îndemn să depunem eforturi comune pentru a asigura un viitor mai bun copiilor noștri și tinerelor generații.

Președintele Uniunii Ucrainenilor din România,
Deputat **Nicolae-Miroslav PETREȚCHI**



170 de ani de la naștere



NATALIA KOBRYNSKA (1855-1920) – prima feministă ucraineană, scriitoare, editoare, activistă civică, promotoare a mișcării femeilor din Ucraina, Natalia Kobrynska a fost premergătoarea feminismului, anticipând chiar și tendințele europene. Fondatoarea primei organizații feministe din Ucraina, create în 1884 sub denumirea «Товариство руських¹ жінок» („Societatea femeilor ucrainene”), și a primului almanah al femeilor, «Перший вінок» („Prima cunună”), apărut în 1887, Natalia Kobrynska este și autoarea numeroaselor nuvele și povestiri, majoritatea gravitând în jurul temei femeii și a locului ei în societate. Mai multe despre această femeie erudită, puteți afla din nr. 58 al revistei „Eouri ucrainene” (martie/2024). În continuare, supunem atenției cititorilor revistei „Eouri ucrainene” povestirea «Перша вчителька» („Prima învățătoare”) de Natalia Kobrynska în traducerea Cristinei Silaghi (Bumbar).

¹ Aici, cuvântul *ruskyi* < rus’ se referă la denumirea dată de austro-ungari ucrainenilor.

Natalia Kobrynska

Prima învățătoare

– Tetiana! Tetiana! Pentru Dumnezeu, ia-i pe copii de-aici și du-te puțin cu ei. N-am dormit toată noaptea din cauza copilului; acum am vrut să trag un pui de somn, dar copiii sunt atât de obraznici, că nu pot închide un ochi.

În ușa se ivi o femeie scundă de vreo 50 de ani, cu o fustă albastră, o cămașă albă, o năframă roșie cu ciucuri lungi, având la gât șiraguri dese de mărgelă, care îi scoteau frumos în evidență fața măslinie cu ochi arzători.

– Liniște, copii! Mama vrea să doarmă, – le spuse ea copiilor – o fetiță și trei băieți, care își găsiseră o ocupație și făceau o hărmălaie de nedescris.

În mijlocul odăii se aflau două fotolii, unul peste celălalt, acoperite cu o față de masă. Romko, cel mai mare dintre băieții, aduse din bucătărie o potcoavă mare, se strecură sub fața de masă și bătea cu ea cât de tare putea în brațul fotoliului, în timp ce cei mai mici, Kostunio și Slavko, strigau cât îi ținea gura: „Șu! Șu! Șu! Șu!”. Micuța Olha lovea cu un băț în piciorul fotoliului, de parcă duduia o moară. Precis era o moară, – una ca cea aflată aproape, dincolo de oraș, unde copiii mergeau adesea cu doica lor, Tetiana.

Tetiana slujea deja de zece ani aici și avusese grijă de toți copiii, motiv pentru care ei o iubeau foarte mult și se atașaseră sincer de ea.

Tatăl copiilor, parohul satului, pe lângă îndatoririle parohiale, se ocupa și de o gospodărie țărănească mare, care le ocupa tot timpul lui și soției sale, astfel că de îngrijirea copiilor se ocupa mai ales Tetiana.

Ea îi spăla, îi pieptăna, îi îmbrăca, îi învăța „Tatăl nostru” și se juca cu ei. Când au crescut puțin, părinții s-au înțeles cu învățătorul satului să-i învețe; atunci Tetiana îi pune să studieze, îi îndemna să stea cu nasul în carte, deși învățătura nu era interesantă nici pentru copii, nici pentru ea.

Cel mai greu era cu micul Slavko, care abia se vedea de la pământ. Învățătorul era adesea supărat pe el, iar pe Tetiana o dureau suflul pentru copil.

– Ia pune mâna pe carte și învață, – îi spunea de multe ori copilului. Slavko o asculta mai mult pe Tetiana decât pe învățător; lua abecedarul și începea să citească. Tetiana asculta și doar își încrunta sprâncenele. Era ceva lipsit de noimă, ceva ce nici ea nu înțelegea, darămite un copil atât de mic să poată înțelege. „Îi chinuie pe copii degeaba, de parcă n-ar putea trăi pe lume fără carte”, se gândea ea cu mintea ei nepricepută.

– Mergeți, mergeți în grădină! – le spuse acum copiilor. Nu e bine să vă jucați de-a moara.

– De ce nu e bine, Tetiana? – întrebă Olha.

– Nu pot să-ți spun acum. Mama vrea să doarmă; mergeți în grădină, apoi o să vă povestesc.

Îl luă pe Slavko de mână, iar cei mari alergară singuri după ea, pentru că le plăcea tare mult când Tetiana le povestea câte ceva.

Grădina era mare, fiind împărțită în două. Într-o parte era o livadă deasă, în alta erau straturi de legume. Printre straturi se întindeau poteci întortocheate, mărginite de agrișe și coacăze. Potecile duceau până la o poieniță verde cu sălcii, iar dincolo de ea curgea un râu și via o moară mică. Mai sus de straturi se întindea o grădină plină de flori viu colorate, iar în mijloc creșteau patru salcâmi, ale căror ramuri aproape se uneau, formând un foisor umbros.

Lângă salcâmi se piteau movile acoperite cu iarbă și mici băncuțe de lemn.

(Continuare la pag. 2)

Traducere din limba ucraineană
de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

5 iunie — Ziua Învățătorului

Saveta VĂRĂREANU

SUFLET DE ORFAN
Zece pentru Nelu

Fiindcă l-am pomenit pe Nelu Z., nu pot să nu povestesc o altă întâmplare cu el. Copiii erau deja în clasa a X-a. Studiam „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale. Ajunseserăm la caracterizarea personajelor.

Cu chiu cu vai au povestit conținutul comediei și urma să caracterizăm personajele. Am spus *cu chiu cu vai*, pentru că elevii nu prea citesc operele literare care se studiază la școală. De reținut faptul că la această formă de învățământ, căreia noi îi spuneam filială, au venit cei care au luat la examenul de admitere pentru liceu note de unu, doi, trei și câți-va au luat nota patru. Orele de limba română se desfășurau la începutul clasei a noua cu chiu și vai, dar, încetul cu încetul, copiii au progresat, au început să se exprime din ce în ce mai bine, astfel încât în clasa a zecea unora le turuia gurița de nu-i puteai opri.

– Copii, am găsit numai personaje negative; nu avem niciunul pozitiv?

A început gâlceava în clasă, contraziceri, aproape că se certau pe seama caracterului personajelor. Îmi făcea plăcere să-i văd atât de înversunați și antrenati. Aproape că au uitat că sunt la oră. Dacă un inspector ar fi auzit ce se-ntâmpla în clasă, m-ar fi dat ca exemplu negativ în tot județul, că *la orele tovarășei cutare este o zarvă de nedescris*. Îi urmăream cu atenție, ca să-mi dau seama ce oameni vor fi ei în societate, cum își vor impune punctul de vedere, cum își vor

apăra drepturile. Când au obosit să se certe pe seama lui Pristanda, s-au domolit. Scorul era de unu la unu: o parte dintre ei credeau că este pozitiv, alții că este negativ, pentru că încălcaseră legile statului.

– Pun zece aceluia dintre voi care-mi va demonstra că Pristanda nu este un personaj pozitiv. Cer exprimare coerentă și corectă.

Auzind Nelu că poate să scape cu obrazul curat la română, luând un zece, țâșnește în sus, împungând aerul cu cele două degete ridicate, se apleacă peste banca din față, ca să fie mai aproape de mine (stătea în banca a doua, rândul de lângă ușă) și, ca nu cumva să i-o ia cineva înaintea, scoate niște sunete asemănătoare cu...

– Îlăăăă, ăăăă! și se uită cu disperare în clasă, ca nu cumva să mai ridice vreun coleg mâna. Îmii, se aia la fereastra lui Cațavencu.

– Ce se aia, mă Nelule? Se pișă?

Scuze, cititorule. Era Palade Ion de la Bogdănești. În simplitatea lui a remarcat exprimarea greșită și incompletă a lui Nelu și a reacționat spontan așa. Văzând că nu mai sunt candidați pentru zece, Nelu continuă:

– Ca polițist, Pristanda trebuia să respecte legile, dar, fiind subalternul lui Tipătescu, le încălcă la porunca acestuia, ascultând la fereastra lui Cațavencu ce discută cu prietenii săi despre scrisoarea pierdută, despre alegeri și despre Tipătescu.

– De ce i se supune orbește lui Tipătescu?

– Ăăăă, ăăăă... pentru că avea mulți copii și se temea să nu fie dat afară din serviciu.

– Promisiunea dată este datorie curată. Acum, că te-am prins că ai cap, dar nu vrei să-nveți, îți promit că-ți pun zecele spre sfârșitul trimestrului, dacă NU mai iei note mici la română.

– Eee! Nu-i drept.

– Nu-i. Dar și tu m-ai făcut să cred că nu te duce capul. De acum tu vei învăța, și eu mă voi ține de cuvânt.

Și... s-a ferit Nelu să ia vreo notă mică. Era în joc un zece pe care nu-l puneam așa de ușor la nivelul lor. Acest zece i l-am dat pentru perspicacitate.

Cu această ocazie mi-am dat seama că, în ciuda faptului că elevii, *în general*, nu citesc o operă, dar sunt atenți la ore, pot răspunde fără trac, dacă li se pun întrebări de perspicacitate.

Timpul trecea pentru mine și elevii despre care îți povestesc destul de plăcut, dacă se poate spune așa. Eram toți îngrijorați când lipsea cineva de la ore, pentru că nu prea aveam chiulangii. Navetiștii veneau cu ce puteau, pentru că autobuze nu prea erau, sau, dacă erau, nu erau la ore potrivite pentru cursuri. Cei care veneau cu trenul, mai ales din direcția Adjud, aveau de așteptat până la începerea orelor, mai trăgeau câte un pui de somn cu capul pe bancă sau chiar se întindeau pe unde puteau. Unii dintre ei își mai repetau lecțiile sau le citeau pentru prima dată. Cei care nu-și făcuseră acasă exercițiile, copiau de la cei care și le făcuseră. Mulțumitor era că-și dădeau interesul. Nu le era ușor. De aceea îi înțelegeam, nu forțam nota și le ceream să învețe fiecare după cum poate, dar să nu rămână corigenți sau repetenți. Nu au rămas. Mi-am dat seama că din punct de vedere al învățăturii nu le voi putea ridica standardul, dar am format cu ei un colectiv de invidiat.

Prima învățătoare

(Continuare de la pag. 1)

Tetiana se așază pe o movilă, punându-l pe Slavko pe genunchi; copiii cei mari ar fi vrut și ei să se așeze lângă ea pe movilă, dar ea nu îi lăasă, pentru că mama lor se supăra pe ea când făcea asta, spunând că nu le face bine copiilor când îi pune să stea pe movile umede.

„Ce le poate face rău? – se gândea Tetiana. – Dar fie și-așa; dacă nu e voie, nu e voie”.

Băieții se așezară pe băncuțe, iar Olha aduse de sub un alt salcâm un scăunel și se așază la picioarele Tetianei.

– Ei, despre ce trebuia să vă povestesc? – întrebă Tetiana, după ce se așezară toți.

– Despre moară, despre moară! – îi amintiră copiii.

– Aha, despre moară! Da, da! Nu e voie să vă jucați de-a moara, pentru că la moară e mereu „acela” – ferească Sfântul!

– Cine este el? – întrebă Slavko.

Copiii cei mari se uitară unii la alții. Ei știau deja de la Tetiana cine este „acela”, dar nu-l pomeneau, pentru că Tetiana le spusese că nu e bine să-l pomenească. Slavko însă nu-și putu da seama și tot întreba cine este „acela”.

– Păi acela – necuratul, ferească Dumnezeu să-l pomenim, – răspunse în cele din urmă Tetiana.

– Dar dumneata de unde știi că el stă la moară? – întrebă Romko.

– Știu, că așa spun oamenii.

– Și el există și la moara noastră? – întrebă din nou Slavko.

– Dacă n-ar exista, atunci moara nu s-ar fi oprit din măcinat.

– Și ce înseamnă că s-a oprit?

– Ceva s-a întâmplat acolo; moara nu se oprește fără motiv. Și în povești se spune că o moară se oprește doar atunci când el o oprește cu voia lui.

– Spune-ne, spune-ne povestea despre moară! – strigară copiii într-un glas. Ne-ai promis că o să ne povestești ceva frumos, atunci spune-ne povestea despre moară!

Tetiana își îndreptă basmaua pe cap și aruncă o privire spre copii, ca și cum ar fi vrut să se asigure că sunt toți cu ea.

– Într-un sat, – începu ea după o clipă, – trăiau un bărbat și o femeie. Ei aveau o fată. Femeia însă a murit, iar bărbatul s-a înșurat cu alta, cu care a mai avut o fată. Cele două fete creșteau. Mama vitregă avea milă doar de fata sa, iar pe fiica cealaltă o

punea să lucreze și să facă toate treburile. Odată a trebuit să macine niște grâne. Mama vitregă le-a pregătit și a trimis-o pe fiica vitregă la moară pe timp de noapte. În moara asta, morarul nu înnopta niciodată. Dacă venea cineva, el punea grânele la măcinat, iar tu stai și păzește-le.

Fata, biata de ea, se temea să meargă acolo; s-a oprit lângă un gard și a început să plângă. Iată că trece o bătrână care o întreabă: „De ce plângi, fata mea?”. Iar fata îi povestește. „Mama mă trimite pe timp de noapte la moară, iar mie mi-e atât de frică, de tremur toată”. – „Nu-ți fie frică!” – zice bătrâna. – Du-te și rupe flori de usturoi, de omag, de salvie și de odolean; iar dacă vei avea asta la tine, el nu-ți va face nimic.”

Ea a făcut întocmai: a rupt flori de de usturoi, de omag, de salvie și de odolean și s-a dus la moară. A ajuns acolo, morarul a luat grânele, le-a pus la măcinat și a plecat. Ea a rămas să macine; pe la unsprezece a venit un domn îmbrăcat în negru, cu chi-piu și a rugat-o să danseze. „Bine! – spune ea. – Aș dansa cu tine, dar n-am o fustă frumoasă.” El s-a făcut nevăzut și într-o clipă a apărut aducând fusta. „Cum să merg la dans cu tine, dacă n-am un șorț frumos?” El și-a luat zborul și, într-o clipă, i-a adus șorțul. „Cum să merg la dans cu tine, dacă n-am o basma frumoasă?”. El i-a a dus și basmaua. „Bine! O să merg la dans cu tine, dacă îmi aduci pantofi”, – i-a spus ea din nou. Într-o clipă el i-a adus pantofii și a vrut să o ia la dans. „Nu, – a spus ea, – voi merge la dans doar atunci când îmi vei aduce șapte șiraguri de mărgelă, pe care mi le vei da pe rând”. Ea credea că îi va da de lucru măcar până va cânta cocoșul, dar el își luă zborul și, într-o clipă, apărur cu șapte șiraguri de mărgelă. Neștiind ce să mai facă, fata și-a adus aminte de florile culese și i le-a arătat, iar el a început să strige: „Ai, ai, ai!” și a fugit. Dimineața, ea a ajuns acasă cu grânele măcinate. Era îmbrăcată în haine minunate. Mama ei vitregă și-a plesnit palmele. „Tu, fată, de unde ai hainele astea?” Fata i-a spus adevărul despre ce s-a întâmplat: cum a măcinat ea grânele, cum a venit el și cum i-a adus tot ce și-a dorit. Mama vitregă și-a spus: „Ia așteaptă puțin! Doar nu sunt proastă, acum am s-o trimit pe fiică-mea.”

Într-o zi, a pregătit cerealele de măcinat și și-a trimis fiica la moară. La ora unsprezece a apărut el în zbor și a chemat-o la dans. Ea a fost încântată și i-a spus imediat: „Bine! O să merg să dansez cu tine, dacă îmi vei aduce o fustă, un șorț, o basma, niște pantofi și mărgelă.”. A fost destul că a spus totul dintr-o suflare.

El a zburat și i-a adus tot ce i-a cerut; ea s-a îmbrăcat, iar el, cum a apucat-o, a și început să danseze cu ea, chiuind de s-a

auzit prin tot satul. A dansat atât de mult, încât a sfâșiat fata în bucăți, iar apoi a astupat jgheburile cu ea.

Când au venit oamenii dimineața, au văzut că moara nu se învârte. Cum se uitară ei, văzură că jgheburile sunt astupate cu fata.

– Dar de ce fiica cea mare nu i-a spus să-și ia cu ea ierburile despre care i-a spus bătrâna? – a întrebat Olha.

– Asta nu ne spune povestea, – a răspuns Tetiana.

– Și noi avem omag, – spuse Kostunio.

Auzind aceste cuvinte, Romko se ridică, alergă în fundul grădinii și aduse o floare mare de omag.

– Vreau și eu! Vreau și eu, – strigară copiii. Acolo sunt greieri.

Copiii începură să desfacă floarea încă neînflorită de omag și se uitau cu atenție la două lujere drepte, cu capete rotunjite.

– Arată de parcă ar fi doi porumbei! – spuse Slavko și duse la buze floarea albastră.

– Ptiu, nu pune aia în gură, te poți otrăvi! – îl certă Tetiana; luă floarea cea periculoasă din mâinile lui Slavko și o aruncă pe jos.

– Parcă ar fi porumbei sau pantofiori! – spuse din nou Kostunio, ridicând floarea aruncată.

– Chiar se numesc pantofiori în unele locuri! – încuviință Tetiana.

– Oare avem și omag în grădină? – întrebă curioasă Olha. – În grădina noastră există atât de multe feluri de ierburi.

– Cum să nu! Uite acolo, în colț, cu frunzele acelea mari, planta care crește înaltă și are floarea aceea mare și galbenă.

– Aia e omagul? – se mirară copiii. – Demult erau mai multe, acum parcă au dispărut.

– Poate au fugit în altă grădină.

– Cum adică au fugit?

– Omagul și odoleanul au așa o înțelegere, că, dacă nu le place într-o grădină, fug în alta.

– Și cum arată odoleanul? Încă nu l-am văzut.

– Acolo, sub gardul lui Ivan al lui Havrylo, era cândva o tufă mare, cât un snop zdravăn, dacă n-o fi fugit între timp.

– Hai să mergem să vedem dacă mai e; poate n-a fugit încă. Tetiana n-ar fi vrut să se ridice, dar, când copiii se napustiră asupra ei, se ridică și plecă cu ei de-a lungul grădinii.

Înconjurară grădina și începură să meargă prin iarba înaltă pe sub gardul vecinului Ivan. Copiii parcă înotau prin verdeată și dădeau cu mânuțele de-o parte iarba care le ajungea până la brâu.

(Va urma)



Bunul meu prieten Mihai Hafia Traista împlinește 60 de ani. Acum cinci ani, scriam că el este ceea ce se cheamă un scriitor total: poet, prozator, dramaturg, eseist, critic și istoric literar, traducător, cu remarcabile creații – atât în ucraineană, cât și în română – în fiecare dintre aceste genuri literare. Și pe lângă acestea, Mihai Hafia Traista este un fin umorist și un foarte talentat grafician. Iar de curând, el și-a probat cu mult succes și talentul actoricesc, creând roluri memorabile în piese clasice ucrainene, precum și în propriile creații dramatice. Totodată, prietenul meu este redactor la *Hau zonoc*, revistă literar-culturală a scriitorilor ucraineni din România, dar este și editor (atât editura lui, cât și revista pe care o conduce poartă același inspirat nume: *Mantaua lui Gogol*). În paralel cu prolifică lui trudă de creator, Mihai Hafia Traista desfășoară o susținută activitate în cadrul Uniunii Ucrainenilor din România: el este unul dintre vicepreședinții ei și, în același timp, președinte al Filialei București a UUR.

Însă peste toate, Mihai Hafia Traista este un om cu vocația prieteniei.

Iar prietenia noastră a apărut spre bătrânețe (a mea), abia acum vreo douăzeci și ceva de ani. În pofida acestui lucru, prietenia de care astăzi ne bucurăm amândoi este una statornicită pe piloni solizi: respect și prețuire reciprocă,

Mihai Hafia Traista – 60

că, devotament, loialitate și bucuria fiecăruia dintre noi pentru succesele celuilalt.

Îmi aduc aminte cum, uneori, poetul Gheorghe Tomozei îmi spunea că *există părerea* – îndreptățită, de altfel – *că cele mai trainice prietenii sunt cele legate în copilărie. Dar – continua el cu bucurie – sunt cazuri și, din fericire, nu puține, când unele prietenii născute la maturitate și chiar mai încolo sunt la fel de solide, cum este și prietenia noastră, apărută târzior, când amândoi trecuserăm de 35 de ani.* Același lucru îl afirma de curând scriitorul Gabriel Chifu, noul director executiv al *României literare*, despre prietenia lui cu regretatul critic literar Dan Cristea: *Când și cum a început prietenia noastră? Într-o vară de la începutul anilor '90 (...) ne petreceam vacanța, cu familiile noastre, la Casa Scriitorilor de la Neptun și a fost între noi doi o comunicare extraordinară, fără poticneli și umbre, o potrivire cum rar se întâmplă.* (Gabriel Chifu, *Regula prieteniei*, Rom. lit. nr. 19 din 2 mai 2025).

Dar se întâmplă.

Și minunatul meu prieten Nicolae Dan Frunteletă, plecat prea devreme în lumea dreptilor, avea un cult al prieteniei. Ne-au rămas de la el aceste memorabile vorbe: *Când îți este bine, dar mai ales când îți este greu, simți nevoia unui umăr pe care te poți sprijini fără teamă. Într-o viață de om se pot întâmpla multe. Te poți dezice de unii oameni cu care te-ai însoțit, ei se pot dezice de tine. Rari de tot, rari sunt cei care nu se clintesc niciodată în loialitate. Eu am avut, eu am trăit fericirea să cunosc un asemenea om. Cred că asta este Prietenia. Cred că asta poate să definească unul dintre sentimentele supreme ale trăirii, ale trecerii noastre pe acest pământ.* (Nicolae Dan Frunteletă, *Boabe de piper crud* (II), Editura RAWEX COMS SRL, 2023).

N-aș putea preciza exact momentul când a început prietenia mea cu Mihai Hafia Traista. Repet, probabil acum vreo douăzeci și ceva de ani, când el era în puterea vârstei, iar eu intrasem de-acum binișor în „vârsta a treia”... Și de atunci, prietenia mea cu Mihai a tot crescut și s-a întărit precum voinicul din poveste. Iar „vina” o poartă în cea mai mare măsură chiar Mihai care, după cum ziceam, are o autentică vocație a prieteniei, un adevărat cult. De aceea, fiecare dintre întâlnirile noastre este o încântătoare bucurie.

Sigur că pe cititor îl interesează nu numai o caracterizare generală a unei persoane, ci și elemente anecdotice,

care să exemplifice trăsăturile descrise, mai ales când este vorba de personalități proeminente, cum este prietenul meu Mihai. Dar în aceste rânduri, eu nu voi povesti nici despre vizitele noastre la casa de vacanță din Tântava a minunatului nostru prieten părintele Ștefan Stanciu, nici la Mănăstirea Cernica, la ieromonahul-poet Ignatie Grecu, nici de frecvențele lansări de carte (ale mele sau ale lui), nici la Râmnicu Vâlcea, invitați de revista *Rotonda valahă*, ai cărei colaboratori eram, unde autoritățile culturale locale au acordat trofeul „Cerurile Oltului” mai multor persoane, între care mult regretatului nostru prieten Nicolae Dan Frunteletă, lui Mihai Hafia Traista și mie. După agapa oferită de localnici, noi trei am petrecut o frumoasă noapte – „udată” și „vorbită” – în chiliile Arhiepiscopiei Râmnicului, păstorită de Înaltpreasfințitul Varsanufie. Așadar, despre aceste frumoase clipe nu voi vorbi acum, poate altă dată. Acum voi aminti totuși două momente ale prieteniei mele cu Mihai și o fac, pentru că ele sunt pilduitoare în cazul unei prietenii adevărate (înseamnă că sunt și prietenii neadevărate? Se pare că da și e foarte trist!). De ceva vreme, mă tot încercă niște boli – vorba lui Gheorghe Tomozei: *Bătrânețe, haine crețe...* sau a fratelui meu Inocențiu: *Dar tu te mai uiți din când în când în buletin?*... –, eu totuși nu le dau prea mare atenție acestor neputințe. Însă în asemenea momente Mihai mă sună să mă întrebe, dacă am nevoie de ajutor. Și tot el, întorcându-se acum câțva timp din Egipt, mi-a telefonat și m-a întrebat cum mă simt și dacă îmi trebuie ceva. Nu, prietene Mihai, slavă Domnului, nu am nevoie de nimic, dar de astfel de sentimente – am! Sunt două dovezi care certifică o prietenie autentică.

Carevasăzică, celebrul scriitor Mihai Hafia Traista, bunul meu prieten, împlinește 60 de ani. Sunt convins că, în acest ceas aniversar, numeroșii lui admiratori și prieteni se alătură urării mele:

La mulți ani, Mihai Hafia Traista!
Milostivul Dumnezeu să-ți dea sănătate deplină,
putere de muncă,
muza să-ți fie mereu inspirată și harnică!
Trăi-te-ar Dumnezeu!

Corneliu IROD

Mihai Hafia TRAISTA

DOR DE MARAMUREȘ

„De s-ar face dealul șăs
Și calea bună de mărs
De la străini ca să ies;
De s-ar face dealul luncă
Și vremea bună de ducă
De la străini să mă ducă”

Veche strigătură din Maramureș

Maramureș dor dulce amar,
monumentale porți cresc din țărână,
dar ne vedem din ce în ce mai rar
și crede-mă că nu mi-e la îndemână.

Tot ard ca un martir pe rug,
însoțit de dor, pe un’ m-aș duce
și în fiecare seară în amurg
eu devin rob al dorului răscruce.

La casa strămoșească în pridvor,
mai arde-n grindă trist lămpașul.

De tine Maramureș îmi este dor
tu iartă-mă că m-a furat orașul.

Noi ne vedem din ce în ce mai rar
și crede-mă că nu mi-e la îndemână.
Maramureș dor dulce amar,
monumentale porți cresc din țărână.

POEM PATRIARHAL

Miroase-n sat a pâine, a vin și a iubire...
Genunchiu-mi plec, iubito, ca orice păcătos,
când clopotul răsună pe deal la mănăstire,
sunt rob al poeziei și rob a ce-i frumos.

Un vers, prelins ca fumul, mi se așterne-n pleoape,
condeiu-mi este arma, prea pașnică pesemne,
încărunțește versul și iar te simt aproape
când iama lin coboară pe clopot și-n poeme.

Mi-e găurită talpa pingelei, pun blacheuri,
genunchiu-mi plec, rob ție și fără umilință.

De mult cu trista-mi viață eu nu mai fac pariuri
și voi muri-ntr-o noapte, la propria-mi dorință.

Miroase-n sat a pâine, a vin și a iubire...
Genunchiu-mi plec, iubito, ca orice păcătos,
când clopotul răsună pe deal la mănăstire,
sunt rob al poeziei și rob a ce-i frumos.

EU SUNT POETUL

Eu sunt poetul ce știe să aștepte,
când muza mă înșală cu alți trubaduri,
și timpul-mi recită poeme prin plete,
din sute și sute de guri.

Eu sunt poetul ce-și poartă durerea,
ca pe o floare de mai, la rever,
tristețea și dorul mi-e toată averea,
ce altceva aș putea să mai cer?

Eu sunt poetul ce mai crede în vise,
căci însăși viața mi-a fost ca un vis,
avut-am doar parte de iubiri nepermise,
și întruna am mers pe un sens interzis.

Mulți mi se oferă păcatu-mi să-l spele,
dar eu nu mă simt cu nimic vinovat,
când viața mă poartă pe drumuri rebele
eu n-am nici o vină și nici un păcat.

(Versuri preluate din volumul „Poezii” de Mihai Hafia Traista, Editura RCR Editorial, București, 2017)



Pavlo PRAVYI

ISTORIA SECRETĂ A UNIUNII SOVIETICE

Capitolul VI

Cum au format Lenin și Troțki „Armata muncitoare-țăărănească”

(Continuare din nr. 72)

Între învârtiți s-a numărat și celebrul Mihail Tuhacevski, care, în afara mitului, nu se remarcă prin cine știe ce talent (de câteva ori, fusese înfrânt categoric de Kappel, de Denikin, de infanteria marină a Republicii Populare Ucrainene, de sub comanda amiralului Bilynskyi), în schimb, se remarcă printr-o extremă josnicie și cruzime. La un moment dat, el fugise din prizonieratul german, încălcând ofițerescul cuvânt de onoare. Lua ostatici din populația civilă. Se pleca în fața lui Troțki, de aceea și obținea grade și funcții. Dar iată cum îl caracterizează ofițerul francez Remy Roure, care-l cunoștea pe acest vântură-lume din lagărul de prizonieri:

„El nu că era crud, ci de-a dreptul fără pic de milă.”

Tuhacevski este cel care inventase otrăvirea cu gaze de luptă pe țăranii răsculați din Tambov, faptă aprobată cu căldură de Lenin. Tuhacevski este cel care a prelucrat regimul de ocupare a propriei țări.

A doua concluzie la care au ajuns comisarii: nu merită să te bazezi pe voluntari. Contarea pe „conștiința revoluționară” s-a prăbușit. Iar planul idiot al lui Podvoiski de a introduce în armată democrația și egalitatea și-a dovedit curând stupidenia. Acele decrete ale lui Nikolai Ilici „Despre începuturile delegării și despre organizarea puterii în armată” și „Despre egalitatea în drepturi a tuturor militarilor” nu le poți numi altfel, decât fanteziile bolnave ale unui cretin. Căci dacă fostul popă ar fi avut măcar un gram de minte, și-ar fi dat seama că soldații, în zece cazuri din zece, nu vor alege un comandant bun profesionist, aspru și exigent, care îi va obliga să fie disciplinați, iar la instrucție va scoate untul din ei, ci pe un „băiat de-al nostru”, sub comanda căruia poți arde gazul și cu care te poți îmbăta, poți fura și viola.



„Creatorul” Comisiei Extraordinare de Luptă împotriva Contrarevoluției și a Sabotajului din Rusia, Troțki, în Piața Roșie, în timpul paradei militare. Vă rog să observați, în spatele lui, comandanții purtând pe cap „coifuri” tip Budionăi. Sunt din depozitele țariste. Fuseseră cusute munți întregi în timpul Primului Război Mondial – pentru parada victoriei asupra Germaniei –; acestea sunt stilizări după modelul coifurilor oștenilor moscoviți.

După cum ai înțeles, stimate cititorule, și în domeniul militar bolșevicii erau la fel de incompetenți, precum erau și în alte domenii. Era necesară întocmirea în grabă de proiecte noi. Ei, și cum să fie întocmite?... Le întocmeau ofițerii și generalii enumerați mai sus. Așadar, Armata Roșie a Rusiei nu era nici muncitoarească, nici țărănească, ci era la fel ca pe vremea tătucului țar: marea masă a soldaților era constituită din țărani, subofițerii proveneau dintre muncitori, care aveau cât de cât ceva școală, iar peste ei erau aceiași ofițeri, care fuseseră în tranșeele Primului Război Mondial, și generalii, care fuseseră în statul major țarist.

Prima măsură luată a fost: înlăturarea din funcția de comisar al poporului pe probleme militare a lui Podvoiski. N-a mai fost lăsat să se apropie de delicata chestiune a formării armatei, coborându-l la rangul de membru al consiliilor militare, de inspector etc. (citește comisar-flecar). Comisar al poporului a devenit Lev Troțki. Nu pentru că ar fi fost un mare specialist, ci pentru că chestiunea militară a ajuns pe neașteptate foarte importantă și pentru că regimentele ajunseseră într-o incredibilă stare de descompunere era nevoie de o figură autoritară și încă una care nu va ezita să folosească metodele cele mai animalice, pentru „instaurare a unei ordini revoluționare”.

Înainte de toate, s-a renunțat la formarea armatei pe principiul voluntariatului și s-a introdus mobilizarea. Ca pe vremea țarilor. De exemplu, cel mai celebru (și mai puțin înzestrat) mareșal sovietic Gheorghii Jukov a nimerit în Armata Roșie a Uniunii Sovietice în septembrie 1918 în urma mobilizării sau, după cum se spunea în decretul Comisariatului Poporului din 29 mai 1918, în urma „angajării forțate”. În al doilea rând, a fost creat institutul comisarilor militari. Asta nu numai pentru a trănăni zgomotos lozinci în fața soldaților. Funcția lor principală era supravegherea și controlul „specialiștilor militari”. Comisarul era împuternicit să-l împuște în orice clipă pe comandant și pentru fapta sa răspundea doar înaintea conducerii superioare a armatei și a țării. Și la „putredul liberalism”, adică la eligibilitatea comandanților și la egalitate s-a renunțat definitiv.

Odată cu aceasta, se introduc „găselnițe” interesante. De exemplu, detașamentele de îngrădire, care ar fi trebuit să oprească cu foc de mitraliere unitățile care se retrăgeau și să-i prindă pe dezertori. Oficial, Troțki semnase celebrul ordin nr. 18 în elegantul tren, care aparținuse înainte țarului Nicolae al II-lea, pe 11 august 1918, pe front, împotriva soldaților răsculați din corpul de armată cehoslovac. Însă detașamente care nu se conformau existau și înainte: de chinezi, de maghiari și de letoni.

Iar bolșevicii au mai introdus și regula decimării. Ca în armata mongolă din veacul al XIII-lea. Era împușcat fiecare al zecelea soldat din subunitatea care se retrăgea. Obligatoriu, împreună cu comisarul. Comandanții erau cruțați, pentru că erau prea puțini, iar palavragii politici în scurte de piele erau turme întregi.

Cu toate acestea, soldații mobilizați continuau să dezerteze în masă. Și erau foarte mulți. Iar doritori de a lupta – nu prea. Atunci au inventat unități de amendare.

Dar soldații continuau să fugă. Atunci, umanii bolșevici au hotărât să lupte radical cu acest fenomen pe calea luării ca ostatici a familiilor militarilor Armatei Roșii. De pildă, în una dintre numeroasele hotărâri ale puterii bolșevice (nu prima și nici ultima) – în acest caz, a Consiliului Muncitoresc-Țărănesc de Apărare, compus din Lenin, Troțki, Krasin, Stalin și alții – emisă la 3 iunie 1919, se stipula că de desertare se fac vinovați și „... **membrii familiilor dezertorilor, care au ascuns dezertori, dar și populația și autoritățile locale se fac vinovate de ascunderea dezertorilor.**”

Pentru aceștia erau diferite pedepse. Unora le confiscau casa, calul, căruța; altora – pământul, iar pe alții îi puneau la zid. Și să nu te lași indus în eroare, stimatul meu cititor, de nevinovata expresie „vinovați de ascundere” cu care bolșevicii își acopereau barbarul principiu al vinovăției colective. Cine hotăra, dacă soția și copiii lui Petrenko sunt vinovați că el a fugit din armată? Corect – comisarii. Îți luăm calul și vaca, singura care hrănea familia. Prin asemenea metode barbare și nemaipomenita cruzime, Lenin, Troțki, Stalin și alții ca ei au reușit să formeze treptat o uriașă armată ca număr. Dacă la sfârșitul lui aprilie 1918, în țara cu 90 de milioane de locuitori, Armata Roșie a Rusiei avea în componența sa 198.000 de persoane, în majoritate voluntari și în majoritate inapți de luptă, la începutul lui septembrie, armata număra deja 550.000, în octombrie 800.000 de persoane. În toamna anului 1920, Armata Roșie a Rusiei ajunseseră un monstru îngrozitor: 5,5 milioane de soldați și comandanți. Este o cifră mai mare decât număra armata Rusiei după mobilizarea din anul 1914.

Pentru comparație: în iunie 1918, Armata de voluntari a lui Denikin avea doar 8.000 de soldați și ofițeri. Iar cifra maximă de 70.000 a atins în octombrie 1919, când Armata Roșie a Uniunii Sovietice număra trei milioane de persoane. Dar iată că întreaga „mișcare albă”, care era unită formal (dar, în realitate, nu) sub comanda amiralului Kolceak, la mijlocul anului 1919, avea un efectiv de 682.000 de soldați și comandanți.

Repet: avantajul numărului imens de combatanți, reactivarea „specialiștilor militari”, detașamentele restricționare și familiile soldaților Armatei Roșii făcute ostatice – acesta este secretul real al succeselor Armatei Roșii, și nu „entuziasmul maselor de muncitori și țărani”, inventat de cei de la Agitație și Propagandă.

O să se spună: în schimb, Denikin, Kolceak, Kappel, Iudenici, Vranghel și alții aveau multe tancuri, avioane și trenuri blindate, ca să nu mai vorbim de puști, mitraliere și grenade. Ei erau aprovizionați cu toate acestea de Antanta. Iar cei din Armata Roșie mergeau la luptă cu doar o pușcă la trei soldați.

Toate acestea sunt minciuni.

În realitate, toate au fost exact pe dos. Anglia într-adevăr îi dăduse lui Denikin câte ceva. Dar puțin. Pentru că nu avea posibilități financiare și tehnice.

La sfârșitul războiului, Armata Roșie avea numai trenuri blindate în număr de 122. La sfârșitul anului 1918, în cadrul Armatei Roșii a Uniunii Sovietice existau 50 de escadrile a câte 6 avioane fiecare, iar în primăvara anului următor, 67 de escadrile, fără a pune la socoteală alte subunități. Iar două armate de cavalerie aveau câte 15-17 mii fiecare.

În jurul Piterului, a Moscovei, a Tulei și a altor orașe controlate de „roșii”, existau încă din timpul Primului Război Mondial gigantice depozite de arme, muniție și echipamente militare, inclusiv capturi de război. În afară de aceasta, bolșevicii controlau aproape toate uzinele de armament. Datorită acestui fapt, Troțki (de fapt, „specialiștii militari”) a avut posibilitatea să formeze unități superputernice. Doar în filmul „Ceapaev” întreaga divizie

a lui Vasiliu Ivanovici avea doar o prăpădită de mitralieră Maksim, pe care o mânuia mitraliorul Anka. Însă nu în istoria inventată de scribii sovietici, ci în cea reală, numai Regimentul 1 de mitraliori cu baza în Oranienburg, care fusese moștenit de bolșevici de la „înaintași”, avea în funcțiune 1.500 de mitraliere. Câte erau în total – nu se cunoaște. Însă luând în considerare că în anii 1914-1917 regimul țarist a mai cumpărat, pe lângă cele existente, încă 60.000 de mitraliere noi, trebuie să recunoaștem că filmul lui Serghei Eisenstein despre Anka-mitraliorul este la fel de aproape de adevăr, cum este și filmul lui Georges Méliès „Călătoria spre Lună”.

„Mult mai greu a fost cu înarmarea și aprovizionarea pentru armatele albilor. Pentru Soviete fusese o pierdere esențială, când depozitele din porturile Murmansk, Arhanghelsk și Vladivostok, unde se păstrau enorme stocuri de arme și muniții, depozitate de țările Antantei pentru armata Rusiei, au intrat sub controlul intervenționiștilor în primăvara și vara anului 1918. De fapt, asta nu însemna că acestea au ajuns la dispoziția armatelor albilor. O mare parte de arme și muniții țările Antantei și le-au luat înapoi.

O să vă dezvălui un secret, stimați cititori. Întreaga „intervenție” a Antantei în orașele-port menționate mai sus avea ca scop, înainte de toate, apărarea acelor depozite, a căror valoare se ridica la milioane de ruble și pe care Antanta și SUA le-au oferit guvernului Imperiului Rus și care nu fuseseră achitate. La Odesa și într-o serie de alte orașe ucrainene, unde s-au încartiruit francezii, situația era aproximativ la fel, în plus, un factor politic – susținerea lui Denikin și blocarea porturilor nu le permitea bolșevicilor să „exporte revoluția” în țările vecine, după cum făcuseră în toamna anului 1918 prin Petrograd. Un scop pur utilitar. Și însuși comportamentul „ocupantului” care, în acel haos politic, se străduia să facă puțină ordine, mai întâi, prin metoda colaborării și care se purta ca o armată pasivă, nu ne dă motive să-i considerăm așa cum îi prezenta propaganda sovietică.

Ba mai mult, după cum am precizat, Kolceak doar se considera ca fiind principalul comandant. Dar, în realitate, numeroasele detașamente „albe” se dușmăneau serios între ele. De exemplu, Antanta a fost de acord să predea armatei lui Kolceak puțin armament și muniție din ceea ce fusese plătit încă de guvernul țarist. Dar și aprovizionarea cu această mizerie – 41.000 de puști și 10 milioane de cartușe – a fost blocată de Armata Transbaicalică a atamanului Semenov, care controla Transsiberianul. Și a permis trecerea trenurilor cu armament abia când armata lui Kolceak, aproape dezarmată, a fost învinsă.

Sau iată atamanul Armatei Donului Piotr Krasnov. Refuzase să se supună lui Denikin și Kolceak, care se orientaseră spre Antanta, și a legat relații cu Germania, de la care a primit 11 mii de puști, 44 de tunuri, 88 de mitraliere, 100 de mii de obuze și 10 milioane de cartușe.

Și acesta este numai vârful aisbergului. Despre relațiile extrem de complicate dintre Denikin, Mahno, Skoropadski, Krasnov, Petliura, Vynnychenko, Grigoriev se poate scrie o lucrare în trei volume. Și asta numai în sud. Despre Semenov și Kolceak în est eu am amintit deja, dar să-l adăugăm aici măcar pe Anenkov, comandantul Armatei de partizani, care și el recunoștea doar în vorbe superioritatea amiralului, iar în realitate îi tăia și pe roșii și albi.

Deci să conchidem: imensele resurse ale mobilizării, cantitatea colosală de armament, cu care se întăreau, metodele medievale extrem de crude, conjunctura politică externă favorabilă și lipsa de unitate a oponentilor le-au dat bolșevicilor posibilitatea de a câștiga ceea ce până acum se numește Războiul Civil din Rusia, deși eu l-aș numi altfel: războiul comuniștilor de a stăpâni lumea. Căci cum s-ar înscrie în concepția Războiului Civil din Rusia ocuparea republicilor din Caucaz, acapararea Emiratului Buhara, a Ucrainei, a Bielorusiei etc.; dar încercarea de lovitură de stat în Germania și Ungaria?

Se poate vorbi, de asemenea, despre Prima revoluție socialistă. Pentru că bolșevicii începuseră războiul cu tovarășii lor de idei. Dacă nu ținem cont de campania minusculei armate a lui Denikin – 3.000 de baionete și săbii – ca fiind o reacție la masacrele și violențele comise de „marinarii și soldații revoluționari”, atunci primul inamic militar al bolșevicilor au devenit membrii Comitetului ilegal dizolvatei Adunări Constituante, creat de socialiștii revoluționari de stânga, în frunte cu celebrul revoluționar Vladimir Volski.

Volodymyr Vynnychenko și Symon Petliura, cu care s-au luptat bolșevicii în Ucraina, sunt și ei tot socialiști. Și în Gruzia bolșevicii au luptat cu marxist-socialiștii, în fruntea cărora era Noe Jordania. Mai puțin se cunoaște despre Republica Populară Bielorussiană, în frunte cu Ivan Sereď și Iazep Liosek.

De fapt, trebuie spus că Moscova a luptat cu fostele colonii ale Imperiului Rus tocmai pentru a menține acest imperiu, pe care, însă, l-au denumit socialist. Și s-a folosit de controversele dintre ele și vecini, ca să le bată pe rând. Ucrainenii și bielușii n-au avut noroc, pentru că soarta a făcut ca ei să nu aibă de a face cu Antanta, ci cu nemții, care erau slabi, iar în al doilea rând, în afară de bolșevici, ucrainenii au fost nevoiți să se bată și cu polonezii, cu armatele lui Mahno și Denikin.

Continuarea temei Războiul Civil – în capitolul următor. Totuși nu va fi despre lupte, campanii și marșuri. Vom vorbi despre alte lucruri. Căci aceasta este totuși o istorie secretă...

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană și note
de Corneliu IROD

Mihai Hafia TRAISTA

DIN ISTORIA LITERATURII UCRAINENE DIN ROMÂNIA ~ PERIOADA POSTBELICĂ ~

KYRYLO KUŢIUK-KOCYNSKYI (1910–1991)

Kyrylo Kuŭiuk-Kocynskyi a fost poet, traducător și o personalitate marcantă a comunității ucrainene din România. De profesie inginer, s-a născut la 8 iulie 1910 în satul Iakymivți, regiunea Ternopil, și a trecut la cele veșnice la 29 noiembrie 1991, la București. A fost înmormântat, conform dorinței testamentare, în satul natal.

A fost membru fondator al Uniunii Ucrainenilor din România și soțul cunoscutei ucrainiste, scriitoare și cadru universitar Magdalena Laszlo-Kuŭiuk. De-a lungul vieții, a semnat și sub alte nume: Kuŭiuk, Koŭoik și Kocynskyi.

Și-a început studiile la Seminarul Teologic din Derman (Rivneșcina) și a absolvit Institutul Politehnic din Lviv în 1935. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a activat ca preot. După arestarea sa în 1944, a fost deportat în Germania, dar a reușit să evadeze și să se stabilească în România. A lucrat inițial ca muncitor în construcții în județul Suceava, unde a cunoscut-o pe Magdalena Laszlo, cu care s-a căsătorit. Mai târziu, a fost angajat ca supraveghetor tehnic într-un trust de construcții din București.

În anul 1959, a fost arestat pentru convingerile sale politice și a fost închis timp de cinci ani. În perioada detenției, a început să scrie poezii, activitate sprijinită de soția sa.

Kyrylo Kuŭiuk-Kocynskyi a publicat mai multe volume de versuri: *Надвечірний заспів* (*Cântec de seară*, 1974); *Запах неба* (*Aroma cerului*, 1977, Ed. Kriterion); *Вогні смеркання*

(*Focurile înserării*, 1978, ediție bilingvă); *Непоборна надія* (*Speranța de neînfrânt*, 1981, Ed. Kriterion); *Розквіт в буревіях* (*Înflorire în furtună*, 1983, Ed. Litera); *Ліра* (*Lira*, 1984, Ed. Kriterion); *Рушник на камені* (*Ștergarul pe piatră*, 1984, Ed. Litera); *Шумлять тополі* (*Foșnesc plopii*, 1988, Ed. Kriterion); *Відгук віків* (*Ecoul veacurilor*, 1989, bilingv, Ed. Litera); *Довге блукання Одисея* (*Lunga rătăcire a lui Odiseu*, poem fantastic, 1989, New York).

A fost și un remarcabil traducător din limba română (G. Bacovia, Al. Macedonski), precum și din limbile polonă, slovenă, franceză, italiană, germană, maghiară și rusă.

În anii '80, a vizitat de trei ori satul natal și a sprijinit construirea unei noi biserici. În 1988, împreună cu soția sa, a petrecut șase luni în SUA, unde a publicat poemul *Lunga rătăcire a lui Odiseu*, o operă de reflecție asupra experiențelor sale personale și a peregrinărilor spirituale.

Cu un an înainte de moarte, și-a revăzut satul natal pentru ultima oară, după care s-a întors la București. În testamentul său a cerut expres să fie înmormântat în Iakymivți, dorință pe care soția sa a îndeplinit-o.

În cinstea sa, la Școala Gimnazială din Iakymivți, a fost deschis Muzeul Kyrylo Kuŭiuk-Kocynskyi. În 1993, la Arhivele de Stat din regiunea Ternopil, a fost creat un fond personal cu documentele și manuscrisele poetului, donate de soția sa, Magdalena Laszlo-Kuŭiuk.



Toți trei sunt acum în mormânt, de multă vreme înfloresc și rodesc vișinii deasupra mormintelor lor, iar crucile de stejar de la cap li s-au înclinat. Au murit de mult timp: moșul Dmytro, baba Dmytryha și dascălul Bazio.

Moșul Dmytro și-a așezat cei patru fii pe fiecare la casa lui. Iar, după ce-i așezase, el a rămas în casa veche doar cu bătrâna. Nu doar cu ea, ci și cu boii, cu vaca și cu câteva pogoane de pământ. Moșul se îngrijea de gospodărie și de boi, bătrâna se ocupa de treburile casei, iar pământul îl lucrau fiii, recolta fiind adunată de cei săraci, pentru câte un snop sau pentru o treime. Moșul se îngrijea de boi, îi adăpa, îi țesăla, curăța grajdul și curtea și smulgea ciulinii de pe lângă garduri. Dar cea mai de suflet preocupare a lui era să se urce în podul grajdului și să răscolească printre pluguri vechi, grape, scărițe, juguri; o mulțime de acareturi adunate în cincizeci de ani de gospodărit. Și mereu dădea jos din pod câte ceva, le trăgea în fața casei și le așeza pe iarbă. Le cerceta, le încerca și le repara. Asta era munca lui cea mai dragă. Se pare că îi amintea de anii tinereții, când se ocupa de ele, și de aceea, poate, îi plăceau atât de mult. Dacă nu țesăla boii, sigur meșterea la vreun jug sau la vreun plug vechi.

Timp de trei ani hrănea boii. După trei ani îi ducea în oraș, la târg. Lua pe ei patru sute de carbovanți, iar cu mai puțin de două sute își cumpăra alți boi, tineri, iar restul de două sute le pune într-un vechi carnet de taxe și îl înțuca într-o ladă.

Ani de zile nu treiera grâul, iar curtea sa era împrejmuată cu stoguri. Cel mai vechi stog era negru, cel de sub el era cenușiu, următorul era mai albicios, cel de anul trecut, alb, iar cel de anul acesta, galben ca ceara.

În fiecare lună le verifica să vadă dacă nu le-au ros șoa-recii sau dacă nu au mucegăit. Lua din fiecare stog câte un pumn de paie și le mirosea, și se uita dacă spicul nu s-a scuturat. Dacă era nevoie ca vreunul să fie bătut, chema treierătorii și, din nou, ascundea banii în carnetul de taxe și îl înțuca cu lacătul.

La biserică mergea tot la două duminici, pentru că se învoia cu bătrâna: ea mergea la prima sărbătoare a Maicii Domnului, el la a doua, ea de Paști, el de Crăciun. În duminica lui, se urca în podul casei și arunca de acolo în tindă cizmele mari și cele mici. Cele mari erau de pe vremea tinereții lui, de la nuntă, de când era tânăr gospodar, iar cele mici erau ale fiilor săi, de pe vremea când erau copii. Cu acele cizme se așeza pe prispă, le ștergea de praf cu o cârpă și le ungea cu păcură. Unele le încălța pentru biserică, iar pe celelalte le așeza în șir la soare, ca să prindă luciu. Iar babei îi porunca nu doar să țesale boii, ci și să aibă grijă de cizme, să nu le tragă căinele pe undeva. La biserică făcea metanii, pune copeici mucegăite pe tavă și ieșea transpirat odată cu oamenii.

– Moșule, o să uiți să și vorbești, îi spuneau oamenii.

– Cei de-o seamă cu mine au murit sau au pierit în războaie, nu mai am cu cine vorbi, răspundea el.

Când se întorcea acasă, mănca fie pâine cu usturoi, fie slănină, dacă nu era post. În cămară aveau trei butoaie cu slănină. Într-unul era slănină de trei ani, galbenă și moale ca untul – era butoiul moșului; în altul era slănină de doi ani, pe jumătate galbenă, pe jumătate albă – butoiul babei, iar în al treilea, slănină albă ca hârtia – pentru copii, căci lor le plăcea doar slămina proaspătă. După masa de prânz, moșul mergea să vadă boii, apoi arunca cizmele înapoi în pod și se pune să doarmă sub vișin. Așa îi trecea zi după zi, în liniște și pace. Niciodată nu l-au durut dinții, nicio boală nu l-a încercat și toată viața nu a avut nevoie de vraci.

Baba Dmytryha era foc, nu femeie. Îi plăcea foarte mult să stea la taclale, să bârfească, căci nu putea mânca sau dormi fără asta. Pe bătrân nici nu îl băga în seamă, el tăcea tot timpul, dar, când se întâmpla să vrea să schimbe cu el măcar două-trei vorbe, el lăsa jos grapa sau ce avea în mână și fugea de ea.

– Uite la asta, bătrân și veștejit, crede că o să-l sărut, zicea ea.

Scuipa și se ducea la poartă sau pe lângă iaz să caute femei dornice de vorbă. Iar moșul se întorcea la treaba lui și bolborosea:



– Se vede treaba că a îmbătrânit; fața-i ca pielea de bocanc ponosit, părul-i alb ca laptele, dar limba tot așa ascuțită i-a rămas. O sută de saci a câte o sută de kilograme de bârfe ar toca pe zi și încă s-ar uita dacă nu mai sunt încă o sută...

Dumnezeu nu i-a dat babei fată. În tinerețe spera să aibă o fiică și pregătea zestre pentru ea. Dar Dumnezeu n-a dat, iar baba a țesut și a cusut atâta, încât rudele de zestre¹ gemeau sub greutatea pânzelor și a velințelor. Moșul, nu o dată, îi spunea din răutate cui coase și țese atâtea cârpe.

– Hai, moșule, hai, nu-mi vorbi, că o să-ți arunc în foc toate zdrențele tale din pod roase de viermi. Să nu te atingi de rudele mele de zestre, că vin și-ți arunc toate plugurile și căruțele în foc!

Moșul se făcea mic și fugea de babă, căci n-avea cum să-i țină piept. Iar baba se așeza pe laviță în fața rudelor de zestre și vorbea de una singură:

– Pe fiecare rudă sunt de toate și-s la fel, aici, aici și aici. Fiecare noră să-și ia fie asta, fie aceea, că toate-s la fel. Iar a cincea rudă e pentru biserică, pentru bătrân și pentru mine, de asta să nu se atingă nimeni, că mâinile i le-aș tăia!

Duminică după-amiază, veneau la babă toate nurorele cu nepoții. Erau așa de frumoși ca florile de crăiță, așa de îmbujorați ca boabele de călină. Baba îi așeza la masă, le dădea slănină de anul acesta și vorbea cu ei, și cloncănea ca o cloșcă între pui.

– Când o să mor, fiecare să-și ia câte o rudă de zestre, că toate-s la fel, pentru că și voi sunteți toate la fel – sunteți copiii mei. Dar dacă eu o să mor înaintea moșului, să nu îndrăznească niciuna să pună mâna pe vreun fir de ață. Atât de tare s-ar întrista, că ar muri pe loc. Și spuneți-le și bărbaților voștri să nu-i ia nicio bucată din pod, că moșul le iubește așa de mult, că fără ele n-ar putea trăi o zi. Asta l-ar omorî. Ferească Dumnezeu! Iar când o să mor eu, toate patru să bociți deasupra mea cu glasuri frumoase, cu vorbe alese! Și moșul când va muri, să-l bociți cu și mai frumoase glasuri, cu și mai alese vorbe. El o să vă lase bani, de o să vă scăldați în ei...

Baba plângea, iar nurorele plângeau și ele, apoi baba le săruta pe fiecare și le ducea în cealaltă cameră să le arate covoarele. În curte, nepoții se jucau cu moșul, fiecare cu o chiflă sau un măr primit de la babă, și priveau cu atenție jugul vechi de arțar. Moșul le arăta jugul sculptat, pe care erau reprezentate plugurile, boii și plugarii, spunându-le că și ei, curând, vor ieși în câmp la arat.

Când apunea soarele, nurorele cu nepoții plecau acasă, iar baba îi petrecea până la poartă și mai stătea mult de vorbă cu ele.

Iar al treilea dintre ei era dascălul Bazio. Nu era nici rudă, nici cumătru, doar stătea lângă ei, dincolo de grădină. Baba Dmytryha îi ducea mereu prânzul și cina, pentru că era singur și bătrân. Dar se pare că niciodată nu mânca din mâncarea babei, fiindcă mereu era beat.

– Bazio, de ce tot bei atâta rachiu? Ai să-ți dai foc, Doamne ferește!

– Babă Mytryško², cum să nu beau, când îmi țopăie cărțile prin cap ca iepurii? Fiecare vers, fiecare semn vrea să fie cântat sau citit, iar mie îmi crapă capul. Toți se adună ca o droaie de copii mici și vor să se înghesuie pe o singură ușă strâmtă, ca să se facă auziți. Și capul meu, uite cât e de mic, și tuns pe deasupra – unde să-i mai pun? Bine că voi v-ați trimis copiii prin orașe, dar ai mei sunt toți adunați într-un loc. Și trebuie să-i îmbăt cu rachiu, ca să se ametească și să mă lase măcar nițel în pace!

Baba clătina din cap îngrijorată.

– Ei, asta e o învățătură înfricoșătoare, nu-i ca și cum ai da cu îmblăciul, zicea Bazio.

Și iar îi dădea bani lui Bazio pentru rachiu. În schimb, el venea duminicile în casa babei și le citea cărți hazlii. Fiii și nurorele râdeau de se prăpădeau de la poveștile cu Luț Zalyvaiko³ și de la curcanul care n-avea minte decât în coadă.

Dar, într-una dintre duminici, Bazio le citi o carte așa de înspăimântătoare, încât baba și nurorele au izbucnit în lacrimi de frică, iar fiii au rămas buimaci.

„Pământul nu-și va mai da roadele, voi trimite ciuma asupra vitelor voastre și ele vor pieri, iar pe oamenii voștri îi voi îneca. Nu va mai ploua peste pământ, iar pământul va fi ca piatra și nu va mai rodi...”

Bazio și-a dat și el seama că a cam exagerat, așa că a căutat în acea carte și a găsit următoarele cuvinte:

„Cine poartă această scriere asupra sa sau o citește des, o ascultă cu evlavie sau o copiază, acela va afla harul lui Dumnezeu... În casa în care se află această scriere, acolo nici focul, nici apa, nici trăsnetul, nici vreo altă nenorocire nu vor ajunge...”

Asta le-a mai dat un pic de curaj și lui Bazio, și babei, și nurorele. Îndată i-au dat bani dascălului, ca să le cumpere și lor cartea aceea. După babă și nurore, au venit toate femeile din sat și i-au dat bani dascălului, ca să fie și casele lor protejate împotriva focului și a trăsnetului. Dascălul le cumpără cărți, iar cu această ocazie își luă și un cojoc nou și o nouă pipă de porțelan. Apoi, în fiecare duminică, citea acea carte tot la altă gospodină și primea pentru asta două monede a câte 20 de copiei, pentru rachiu și pentru cozonac, ca să aibă ce mânca. Nu-i mai rămăseseră multe case în care nu citise, doar câteva colibe sărăcicioase de sub pădure, când Bazio s-a îmbolnăvit. L-au luat frisoanele, apoi făcuse febră, după care, după cum spun și oamenii, i-a ieșit din gură o flăcăruie albastră, și Bazio și-a dat sufletul lui Dumnezeu. Se pare că s-a aprins în el rachiu. Adevărul e că toate femeile au plâns după el ca după propriul frate.

Baba Dmytryha nu-l jelise mult, căci și ea, în toamna aceluiași an, s-a dus după dascăl, pe drumul fără de întoarcere. Moșul Dmytro n-a rezistat nici el multă vreme fără babă, căci, următoarea primăvară, plecă de tot în cimitir.

Lumea i-a uitat demult, căci nu de azi, de ieri au murit. Doar cititorii din sat îi mai pomenesc uneori, atunci când vine vorba de începuturile sălii de lectură.

– Chiar începutul sălii de lectură se trage de la bătrânul moș Mytro, de la baba Mytryha și de la dascălul Bazio. În casa lor a început dascălul să citească cărțile. Și acum, pe undeva printre grinzile tavanului, mai stau vârate „Scri-sorile lui Dumnezeu” și ale lui Luț Zalyvaiko, dar nimeni nu le mai citește astăzi, au trecut vremurile...

– Of, au trecut.

– Și acea slănină veche de trei ani s-a dus.

– Ei, nici cu calul n-o mai ajungi!

(1900)

Traducere din limba ucraineană
de **Ioan HERBIL**

¹ Rudele de zestre erau niște bârne de lemn, pe care se atârnav costumele populare, ștergarele, cergile, diverse alte țesături pregătite pentru zestrea fetelor.

² Mytryška este forma diminutivă de la Mytryha, derivată de la Mytro, acesta din urmă fiind un hipocoristic al lui Dmytro.

³ Personaj hazliu din cultura ucraineană (un fel de Păcală al nostru).

Rudele ei de viță nobilă au pierit, unele fiind condamnate politic în Rusia, iar altele fiind răpuse de holeră. Pe ea însă soarta a purtat-o, după lupte îndelungate și neobișnuite, departe peste hotare. A trăit până la cincizeci de ani într-un sat mic și sărac. La început, ca soție a unui om cinstit, respectat de toți, ca un bunic; mai târziu, ca o văduvă săracă pe lângă fiul său, unul dintre cei mai mari și mai delăsați bețivi din sat. Nimic în lume nu ar fi putut s-o facă să părăsească acel loc. Nici măcar rugămințile unicei sale fiice căsătorite de a se muta la ea după moartea soțului și de a-l părăsi pe bețiv nu le-a ascultat.

– Nu pot să-l părăsesc! a răspuns trist, dar hotărât, pe el oricum îl părăsesc toți și oare nu este el fiul meu?

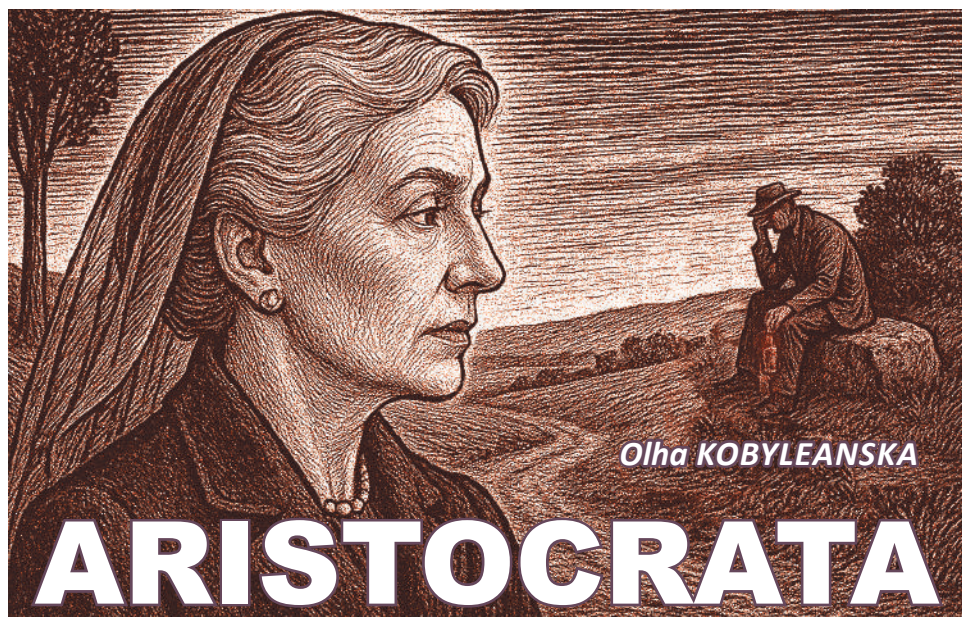
Și nu l-a părăsit.

Și apoi, de aici și-a măritat fata și ce e mai important – aici era înmormântat soțul ei și o cunoșteau toți. Fiecare sătean și fiecare femeie din sat o știau și o respectau, pentru fiecare ea avea un sfat și un cuvânt bun de spus. Pentru fiecare copil ea era „bunica” și era doctor pentru cei bolnavi și neputincioși.

Cu vocea ei bătrânească și înceată, cânta cântece în timp ce lucra, mai ales cântece triste și povestea un soi de povești despre cine au fost strămoșii ei, despre cum a trăit ea în tinerețe la părinții ei și de ce a fost nevoită să plece în străinătate.

În astfel de clipe parcă reînvia.

Ochii ei tulburi se însuflețeau, ținuta aplecată se îndrepta, iar mâinile ei erau pline de blândețe umilă... Se părea că devenea conștientă de propria ei valoare și se prețuia mai mult în mijlocul celor care o înconjurau și care nu erau deopotrivă cu ea. Nu, nu, în cea mai mare sărăcie, în cea mai mare mizerie, amintirile despre strămoșii săi îi dădeau putere și o făceau mândră și neînduplecată. Soarta își bătea joc de ea, o disprețuia, dar să o frângă – asta nu putea.



Își punea la bătaie toată mândria să-și ducă trista viață cu o demnitate de aristocrată și să nu dispere. „Și, se gândea ea adesea, nu este acesta un semn al originii nobile?”

Îi învăța neîntrerupt pe copii, pe femei și pe bărbați și, deși rupsese demult orice legături cu comunitatea, întreținea cu strictețe tot felul de diferențe între ea și cei din jurul ei. Nimbul măreției și al unei anumite superiorități, cauzat de aceasta, avea un efect nobil asupra ei. Se simțea o persoană neobișnuită. Dar acolo, în lumea cea mare? Cui îi păsa acolo, în lumea gălăgioasă, de o femeie bătrână, ajunsă la sapă de lemn, mama unui bețiv?

Fiica ei ducea o viață desfrânată, iar ea parcă se ascundea de acea lume. Simțea că, în starea ei de acum, i-ar fi adus doar umilințe... Odată cu vârsta, sărăcia și necazurile ei au crescut. Fiul ei bea tot mai mult și, în ciuda celei mai sincere voințe, în ciuda griji ei deosebite, ea nu era capabilă să acopere neajunsurile.

Gospodinele înstărite din sat, care îi erau datoare cu recunoștință, îi aduceau câte ceva în dar.

Ea nu accepta. Mulțumindu-le cu o bunătate care aproape încurca cu blândețea ei, trimitea totul înapoi.

Când avea șaptezeci și ceva de ani și puterile o părăsiseră de tot, pereții odăii ei, ce fusese odată frumoasă și curată, rămăseseră aproape goi și câțiva copii flămânzi și zdrențuiți ai fiului său stăteau în jurul ei, când se așeza puțin obosită pe canapeaua demodată și lăsată, așteptând nerăbdători o gură de mâncare, pe care fiica ei o trimitea și pe care ea o împărțea conștiincios, fără a mânca vreodată ceva singură.

Era la sfârșitul lui decembrie, o lună cu zile scurte și mohorâte.

O zăpadă mare până la genunchi acoperea pământul. Gerurile și viscoalele veneau unul după altul, iar câmpurile netede ca marea și norii de zăpadă ce pluteau deasupra lor făceau ca sufletul să-și imagineze involuntar stepele îndepărtate...

Chiar atunci muri femeia.

Fusese conștientă până în ultima clipă și îi binecuvântă pe toți pe rând: pe toți cunoscuții, pe toți copiii fiului și ai fiicei ei, pe cei din urmă din depărtare, pentru că nu erau prezenți. Erau mândria ei și îi privea mereu cu un fel de satisfacție ascunsă, pe care ei nu îndrăzneau să o observe.

De asemenea, vru să se spovedească și lăsa vorbă cum să fie îmbrăcată în sicriu...

Când părintele intră în casă, le spuse tuturor celor prezenți să iasă; între aceștia erau și din cei care abia așteptau să moară, pentru a-și împărți apoi zdrențele ce-i acopereau trupul...

Mai târziu auziră (întrucât așteptau sub ușă) cum el îi reproșa că a neglijat biserica, unde nu mai fusese de douăzeci și unu de ani și cum ea se apăra, gemând:

– Dumneata nu vrei să mă ierți, dar Dumnezeu mă va ierta. El e martor că nu am avut putere să merg pe jos și nu am avut cu ce plăti să mă ducă cineva până acolo!

Și, după o clipă, urmau iar sunete sumbre și amenințătoare, iar apoi cuvinte gemute cu greu:

– Dar tu mă vei ierta, Doamne! Tu știi ce am îndurat eu, tu cunoști toate clipele din viața mea, și cele în care eram praf din cauza umilinței!

Apoi în casă se făcu liniște și răzbătea doar șoapta înăbușită a preotului. Mai gemu o dată, de parcă ar fi implorat milă – ți se rupea inima... și puțin după aceea ieși și el din odaie.

Era cu o oră înainte de înmormântare.

Fulgi mari cădeau neîncetat în tăcere pe pământ.

Se părea că cerul coborâse adânc și se fărâmița neîntrerupt în acele frânturi alb-argintii.

Casa moartei se afla departe de sat, în mijlocul unui câmp întins, parcă nemărginit. Arăta nespus de trist. Dărăpănată, distrusă, cu ferestre ce aveau hârtie lipită în loc de sticlă, aplecată într-o parte. Ici-colo se vedea grădina, iar pe vârfurile copacilor se legănau nepăsători corbii, schimbându-și locul în fiecare clipă.

În fața ușii de la intrare erau sprijiniți prapori vechi cu sfinți încremeniți, lângă ei stăteau bărbați cu capul descoperit și se uitau curioși pe fereastră.

Se bea de sufletul moartei.

– Beți, spunea cu o voce tânguitoare fiul ei, răposata se trăgea dintr-un neam mare, iar trecutul ei... o, trecutul ei! – și, vrând să-și completeze cuvintele cu o lovitură energică de picior, își ridică doar picioarele într-o manieră ridicolă, ca și cum ar fi dansat.

Preotul citea rugăciunea. Sosi și fiica ei cu copiii. Plângea amarnic, sărutând din când în când mâinile și picioarele răposatei, iar nepoții priveau cu o mirare tăcută la bunică și la cei din jurul ei.

Ultima dintr-o familie măreață!

Zăcea între patru scânduri, ca o cerșetoare! Un caracter puternic, o aristocrată în adevăratul înțeles al cuvântului, care ura lașitatea din adâncul sufletului, care prefera să moară de foame decât să accepte mila cuiva și să se supună – își încheiase viața într-o sărăcie lucie!

Unul dintre nepoții ei, cel mai mic, nu-și putea lua privirea de la ea. Era mișcat până în adâncul sufletului și diferitele amintiri cu ea, care își făceau loc una după alta în sufletul lui, acum parcă îl gătuiau. Își aminti că îi promisese în viața lui două lucruri: primul, când avea zece ani, – să nu bea niciodată și al doilea, când avea treisprezece ani – să rămână credincios poporului său.

– Nimic nu a devenit măreț, i-a spus ea atunci, dacă nu a fost măreț și în părțile sale mici și nu a știut să fie puternic și fără sprijinul altora. Ți-a rămas de la strămoși dreptul la emancipare!

El întrebă:

– Ce înseamnă „drept la emancipare”?

Ea îl lovi ușor peste cap și, zâmbind, îi spuse:

– Ghici!

Apoi el își dădu seama.

O, își va ține promisiunea. Și ea se va adevăra. La fel cum era adevărat că se uita la ea cum s-a luptat până la capăt cu viața nemiloasă, că era nepotul ei și că era fiul unui popor asuprit...

Ochii lui îndreptați spre moartă începură să ardă.

Dacă ar putea toți să simtă cum simte el în această clipă, de fapt nu, nu numai în această clipă, ci mereu, atunci.... Dar oare nu simt ei cu toții la fel acum? Întregul popor asuprit, pe ale cărui coarde se cântă o melodie minunat de sălbatică?

Și, tocmai pentru că simt astfel, soarele măreței libertăți strălucește, revărsându-și razele printre ei, astfel încât parcă se văd pentru întâia oară și văd limpede ce prind și gustă cu adevărat...

Cineva deschise fereastra lângă el.

Dinspre geam suflă asupra lui un aer rece și proaspăt, iar el își întoarse capul într-acolo. Chiar în acel moment, fiul bețiv ducea sticla cu țuică la gură, dând din mâini.

– Ea e mama mea! striga el cu o voce mândră de bețiv. Măicuța mea cea bună; trebuie să onorez memoria ei!...

O undă fierbinte de rușine lovi obrazul tânăr și delicat al nepotului. Ochii lui se întoarseră din nou spre moartă, iar sufletul său făcu un fel de jurământ mut...

Sufletul bunicii se putea simți împăcat.

Ea însăși, așa cum stătea întinsă aici, se simțea mulțumită. Zăcea așa de calmă și de împăcată! Fața ei era plină de o așteptare tăcută și blândă, aproape liniștitoare, iar mâinile ei fine erau băgate în niște mânuși mari, albe și incomode din piele de cerb, fiind acoperite cu o veche perdea transparentă, prețioasă cândva.

(1896)

Traducere din limba ucraineană de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

POVEȘTI UCRAINENE

RĂȚUȘCA ȘCHIOAPĂ

A fost odată un moș și o babă. Ei nu aveau copii și din cauza asta erau tare triști. Într-o zi, moșul îi spune babei:

– Hai să mergem în pădure să culegem ciuperci.

Și au plecat ei la pădure; baba culegea ciuperci și, deodată, vede într-o tufă un cuib, iar în cuib – o rățușcă.

Baba îi zice moșului:

– Ia uite, moșule, ce rățușcă frumoasă!

Iar moșul îi spune:

– Hai s-o luăm acasă și să trăiască la noi.

Când au luat-o, au văzut că rățușca are un picior rupt. Au ridicat-o încetîșor, au dus-o acasă, i-au făcut cuib, l-au așternut cu puf moale de pene, au pus rățușca în cuib și au plecat iarăși să culeagă ciuperci.



Când s-au întors, au văzut că în casă era dereticat, că cineva a copt pâine și a fiert borș. Ei s-au dus la vecini să întrebe:

– Cine ne-a făcut toate astea? Cine?

Nimeni nu știa nimic.

A doua zi, moșul și baba s-au dus iarăși la cules ciuperci. Când s-au întors acasă, au găsit colțunași calzi și fusul încărcat, semn că cineva a tors. Ei i-au întrebat și de data asta pe vecini:

– Nu cumva ați văzut pe cineva la noi?

Vecinii le-au răspuns:

– Am văzut o fată care aducea apă de la fântână. Era tare frumoasă, dar puțin șchioapă de un picior.

Moșul și baba s-au tot gândit: „Oare cine-ar putea fi?”, dar nu găseau niciun răspuns. La urmă, baba i-a spus moșului:

– Știi ce, moșule? Hai să facem așa: zicem că ne ducem să culegem ciuperci, dar noi o să ne ascundem și în felul ăsta vom vedea cine ne aduce apă.

Așa au și făcut.

S-au ascuns după pățul și, deodată, văd că iese din casă o fată tare frumoasă, dar șchioapă puțin; s-a dus cu găleata la fântână. Atunci, moșul și baba au intrat în casă și au văzut că în cuib nu mai era rățușca. Ei au luat cuibul, l-au aruncat în sobă și cuibul a ars imediat.

Fata s-a întors de la fântână. A intrat în casă, i-a văzut pe moș și pe babă și s-a repezit la cuib, dar cuibul nu mai era. Ea a început să plângă amar. Iar moșul și baba i-au spus:

– Nu plânge, scumpă fetiță. Ai să fii copila noastră: o să te iubim și o să avem grijă de tine, ca de propriul nostru copil.

Iar fata le-a spus:

– Aș fi rămas la voi pentru totdeauna, dacă nu m-ați fi pândit și nu mi-ați fi ars cuibul. Dar acum nu vreau. Fă-mi, te rog, moșule o furcă de tors și un fus și o să plec de la voi.

Moșul și baba au început să plângă și o rugau să rămână, dar ea n-a vrut.

Așa că moșul i-a făcut furcă și fus, iar ea a ieșit în curte, s-a așezat și s-a apucat să toarcă. Deodată, sus pe cer, a apărut un stol de rațe, au văzut-o și au început să cânte:

– Uite-o pe surata noastră,
Toarce-n curte sub fereastră.
Are-n furcă un caer de lână,
Fusu-i zbârnâie în mână.
Hai să-i aruncăm pene și fulgi moi –
Să zboare și ea cu noi.



Iar fata le-a răspuns:

– Eu nu vreau să zbor cu voi,
Nu-mi aruncați pene și nici fulgi moi.
Când mi-am rupt piciorul pe-nserat,
Atunci, vouă nici că v-a păsat –
Să zburați voi v-ați grăbit
Și pe mine în zăvoi m-ați părăsit!

Dar ele i-au aruncat câte o pană și au zburat mai departe.

După un timp, a apărut alt stol de rațe; și acestea, când au văzut-o, au spus:

– Uite-o pe surata noastră,
Toarce-n curte sub fereastră.
Are-n furcă un caer de lână,
Fusu-i zbârnâie în mână.
Hai să-i aruncăm pene și fulgi moi –
Să zboare și ea cu noi.

Iar fata le-a răspuns:

– Eu nu vreau să zbor cu voi,
Nu-mi aruncați pene și nici fulgi moi.
Când mi-am rupt piciorul pe-nserat,
Atunci, vouă nici că v-a păsat –
Să zburați voi v-ați grăbit
Și pe mine în zăvoi m-ați părăsit!

Și iată că a apărut un al treilea stol. De sus, rațele au văzut-o pe fată și au spus:

– Uite-o pe surata noastră,
Toarce-n curte sub fereastră.
Are-n furcă un caer de lână,
Fusu-i zbârnâie în mână.
Hai să-i aruncăm pene și fulgi moi –
Să zboare și ea cu noi.

Iar fata și acestora le-a răspuns:

– Eu nu vreau să zbor cu voi,
Nu-mi aruncați pene și nici fulgi moi.
Când mi-am rupt piciorul pe-nserat,
Atunci, vouă nici că v-a păsat –
Să zburați voi v-ați grăbit
Și pe mine în zăvoi m-ați părăsit!



Dar rațele din stol i-au aruncat totuși câte o pană. Fata a stat puțin, s-a gândit, apoi s-a înfășurat în acele pene, s-a transformat din nou în rățușcă și a zburat cu ultimul stol.

Iar moșul și baba au rămas iarăși singuri.

Traducere din limba ucraineană
de **Corneliu IROD**

Ilustrații de **V. MELCENKO**